

לימודים לתואר שני בלשון העברית
(סימן מחשב 2-123)

מטרת הלימודים

הלימודים במחלקה ללשון העברית מתמקדים בחקר העברית לתקופותיה ולמסורותיה בזיקה ללשונות השמיות וללשונות מודרניות. המחקר מתבסס על הלשון הכתובה, על הלשון המדוברת, על מסורות הלשון ועל לשונות היהודים ומסתמך על כלים בלשניים ופילולוגיים.

משך הלימודים

משך הלימודים **שנתיים**.

בנתיב הכללי, על הסטודנטים לסיים את חובות השמיעה ולהיבחן בבחינת גמר בתום השנה השנייה. בנתיב המחקרי, על הסטודנטים לסיים את חובות השמיעה ולהגיש את עבודת הגמר לשיפוט עד תום השנה השנייה ללימודים (לא יאוחר מתום תקופת השינויים של השנה העוקבת). ועדת המוסמכים המחלקתית רשאית לאשר הארכת לימודים לשנה נוספת לצורך השלמת כתיבת עבודת הגמר, בהתאם לדו"ח ההתקדמות במחקר ובאישור הוועדה הפקולטית. מי שלא יסיימו את כתיבת עבודת הגמר בתום השנה השלישית ללימודיהם, יחויבו ללמוד קורסים בהיקף של 8 נק"ז בשנה הרביעית והאחרונה לתואר על מנת להבטיח שבסיום שנה זו יסיימו את התואר בנתיב כלשהו.

לא תאושר שנה חמישית לתואר בשום נתיב, ומשמעות הדבר הוא הפסקת לימודים ללא סיום התואר.

נתיבי הלימוד

המחלקה ללשון העברית מציעה לימודים עיוניים בשני נתיבים:

א. נתיב כללי (ללא עבודת גמר)

ב. נתיב מחקרי (עם עבודת גמר)

נוסף על כך, המחלקה מציעה לימודים במגמה לעריכת לשון בשני הנתיבים

לימודי השלמה (לסטודנטים שאינם בוגרי תואר ראשון בלשון)

קורסי השלמה			
שנה	מספר קורס	שם הקורס	מס שעות
השלמה	123-1-1011	ניקוד א'	2
	123-1-2331	ניקוד ב'	2
השלמה	123-1-2571	מבוא לדקדוק א'	2
	123-1-2581	מבוא לדקדוק ב'	2
השלמה	123-1-1021	ניתוח תחבירי א'	2

2	ניתוח תחבירי ב'	123-1-2411	
2	תורת ההגה של לשון המקרא	123-1-1081	השלמה
2	תחביר העברית החדשה	123-1-1141	השלמה
2	או תחביר לשון המקרא	123-1-1111	
2	תורת הצורות של לשון המקרא א'	123-1-1131	השלמה
2	תורת הצורות של לשון המקרא ב'	123-1-2261	
2	סמנטיקה	123-1-1461	השלמה

הערות כלליות:

1. יש להשלים את קורסי היסוד 'ניקוד' ו'מבוא לדקדוק' ורצוי גם את הקורס 'תורת ההגה של לשון המקרא' לפני הקורס 'תורת הצורות של לשון המקרא'.
2. יש להשלים את קורס היסוד 'ניתוח תחבירי' לפני קורס תחביר מתקדם ('תחביר העברית החדשה' או 'תחביר לשון המקרא').
3. ציון המעבר בשלושת המבואות: 'ניקוד', 'מבוא לדקדוק', 'ניתוח תחבירי' הוא 80 וביתר הקורסים - 65.
4. בשלושת קורסי המבוא ('ניקוד', 'מבוא לדקדוק' ו'ניתוח תחבירי') תיערך בחינת פטור בתחילת השנה. אפשר ללמוד לבחינות בדקדוק ובתחביר מספרי ההכנה לבחינות הבגרות.
5. יש ללמוד לפחות חמישה מקורסי ההשלמה בשנת ההשלמות, והשאר (שני קורסי השלמה) יילמדו בשנה הראשונה של התואר השני.
6. לצד לימודי ההשלמה, באישור רכות המגמה או האחראיות על התיב העיוני, ניתן ללמוד עד שני קורסי מ"א.
7. סטודנטים שלמדו בתואר הראשון קורסים דומים במחלקות אחרות (כגון: בלשנות) עשויים לקבל פטור מחלק מהקורסים.
8. לימודי ההשלמה, כמו לימודי התואר השני, מרוכזים ברוב המקרים בימים ד' ו-ה'.
9. סמינר מחלקתי - כל הסטודנטים, לרבות תלמידי השלמות, חייבים להשתתף בסמינר המחלקתי ללא צורך ברישום. הסמינר מתקיים אחת לשבועיים ומזכה ב-1 נק"ז בכל סמסטר לאורך שנתיים של התואר השני (סה"כ 4 נק"ז).

הנתיב הכללי-עיוני

נתיב זה מיועד לסטודנטים המעוניינים בהעמקת הידע ובהרחבת השכלתם בלשון. על הסטודנטים ללמוד קורסי בחירה, להשתתף בסמינר המחלקתי, ללמוד שפה שמית קדומה ולכתוב שתי עבודות סמינר. כמו כן, על הסטודנטים להיבחן בבחינת גמר עם סיום חובות השמיעה לתואר, בתום השנה השנייה ללימודים.

שפה שמית קדומה - הסטודנטים חייבים בלימוד שפה שמית קדומה בהיקף 4 נק"ז (ברמת מתחילים/מתקדמים). שפה שנלמדה ברמת מתחילים בתואר הראשון בלשון עברית יכולה להילמד ברמת מתקדמים בתואר השני. שפה שלא נלמדה בתואר הראשון במחלקה ללשון עברית יכולה להילמד בתואר שני ברמת מתחילים.

קורסים (פרט ללימודי שפות) - כל הקורסים הם בגדר קורסי בחירה. כל קורס ניתן לכל היותר אחת לשנתיים. הסטודנטים רשאים להשתתף באחת משתי הסדנאות הבסיסיות במגמת העריכה: 'יסודות העריכה' או 'נורמטיביות בלשון'. אפשר ללמוד קורסים ברמת תואר שני בלבד ממחלקות אחרות, וזאת עד שליש מסך הנקודות הנדרשות לתואר. שיעורים אלו טעונים אישור של ועדת המוסמכים המחלקתית, אלא אם הם מופיעים במערכת השעות של המחלקה ללשון העברית.

עבודות סמינר - במהלך הלימודים יש לכתוב שתי עבודות סמינר, בקורסי מ"א של המחלקה.

תכנית הלימודים בנתיב הכללי-עיוני

שנה	מספר קורס	קורסים	נק"ז
א' / ב'		שפה שמית קדומה	4
א'	123-2-5121	סמינר מחלקתי (שנה ראשונה) - א'	1
	123-2-5131	סמינר מחלקתי (שנה ראשונה) - ב'	1
ב'	123-2-5481	סמינר מחלקתי (שנה שנייה) - א'	1
	123-2-5491	סמינר מחלקתי (שנה שנייה) - ב'	1
א' ו-ב'		קורסי בחירה	32
ב'	-	בחינת גמר	0
סה"כ לתואר			40 נק"ז

בחינת גמר - בודקת התמודדות עצמאית עם מאמרים אקדמיים שלא נלמדו בקורסים. כל שנה נבחרים מאמרים חשובים בתחומי העברית העתיקה והחדשה, שפות שמיות, שפה וחברה ושאר הנושאים הנלמדים בתואר השני במגמה העיונית. רשאים לגשת לבחינת הגמר סטודנטים שסיימו את כל חובותיהם לתואר.

הרכב הציון הסופי לתואר

קורסים	80%
בחינת גמר	20%

הנתיב הכללי - מגמת עריכה לשונית

לימודים אלו יכשירו את הסטודנטים לעסוק בעריכת לשון ובייעוץ לשוני. התכנית מקנה מיומנויות עריכה הנוגעות לטקסטים עיוניים (מאמרים, עבודות גמר ועוד), עיתונאיים (חדשות, פרסומות ועוד) וספרותיים. בנוסף לתנאי הקבלה המשותפים לכלל המועמדים לתואר השני, מועמדים המעוניינים ללמוד במגמת עריכה ואינם בוגרי תואר ראשון בלשון העברית עשויים להתבקש לעבור ריאיון אישי ומבדק. בשונה מיתר תלמידי התואר השני, תלמידי המגמה יכתבו רק עבודת סמינר אחת (באחד מהקורסים המוצעים לתואר השני, אך לא בסדנה) וגם יידרשו לכתוב עבודת עריכה בהיקף גדול באחת מהסדנאות המתקדמות. במקום שפה שמית רשאים תלמידי המגמה ללמוד קורס בעברית הקדומה. בתום השנה השנייה ללימודים, עם סיום חובות השמיעה לתואר, יחויבו כל תלמידי המגמה בבחינת גמר. יתר הדרישות הן כמפורט לעיל לגבי הנתיב הכללי העיוני.

קורסי החובה הקשורים ישירות לעבודת העריכה יהיו בהיקף של 22 נק"ז ויכללו הן לימודים תיאורטיים והן לימודים מעשיים.

תכנית הלימודים בנתיב הכללי - מגמת עריכה לשונית

קורסי חובה:			
שנה	מספר הקורס	שם הקורס	נק"ז
א'	123-2-0069	העברית הנורמטיבית א'	2
	123-2-0079	העברית הנורמטיבית ב' ציון עובר 80	2
א'	123-2-0089	סדנה ביסודות העריכה א'	2
	123-2-0211	סדנה ביסודות העריכה ב' ציון עובר 80	2
ב'	123-2-0215	קריאה מודרכת וסוגיות של עריכה בטקסטים ספרותיים א'	2
	123-2-0225	קריאה מודרכת וסוגיות של עריכה בטקסטים ספרותיים ב'	2
ב'	123-2-0130	סדנה בעריכת טקסטים בעיתונות	2
ב'	123-2-0010	סדנה בעריכת טקסטים עיוניים א'	2
	123-2-1010	סדנה בעריכת טקסטים עיוניים ב'	2
ב'	123-2-0020	סדנה בעריכת תרגום א'	2
	123-2-0030	סדנה בעריכת תרגום ב'	2
א'	123-2-5121	סמינר מחלקתי (שנה ראשונה)- א'	1
	123-2-5131	סמינר מחלקתי (שנה ראשונה)- ב'	1
ב'	123-2-5481	סמינר מחלקתי (שנה שניה)- א'	1
	123-2-5491	סמינר מחלקתי (שנה שניה)- ב'	1
		סה"כ קורסי חובה	26
א' ו-ב'		*סה"כ קורסי בחירה	14
ב'	-	בחינת גמר	0
סה"כ לתואר			40 נק"ז

* אחד מקורסי הבחירה, שערכו 4 נק"ז, צריך להיות בעברית הקדומה או בשפה שמית אחרת (ערבית למתקדמים, ארמית למתקדמים, אכדית, פניקית ועוד). סטודנטים שאינם בוגרי תואר ראשון בלשון העברית יחויבו גם בקורסים האלה: 'טקסטים מן המקורות', הניתן אחת לשנתיים (4 נק"ז), 'סוגות ומשלבים של העברית החדשה' (2 נק"ז) כחלק מקורסי הבחירה. סטודנטים אלו בלבד רשאים ללמוד קורסי חובה מהתואר הראשון (למשל: "תחביר לשון המקרא"; "תורת ההגה של העברית החדשה" ועוד). לרבות שפות שמיות ברמה בסיסית (ערבית למתחילים וארמית למתחילים) כחלק מקורסי החובה (4 נק"ז).

בחינת גמר - כל הסטודנטים במגמה לעריכה לשונית (בנתיב הכללי ובנתיב המחקרי) מחויבים בבחינת גמר. הבחינה תבחן את יכולתם של הסטודנטים לערוך באופן עצמאי מבעים וטקסטים. החומר לבחינה יכלול את תוכני הקורסים האלה: "סדנה ביסודות העריכה", "נורמטיביות בלשון", "סדנה בעריכת טקסטים עיוניים" ו"סדנה בעריכת טקסטים בעיתונות". רשאים לגשת לבחינת הגמר סטודנטים שסיימו את הקורסים הללו ואת כל חובות השמיעה בתואר.

הרכב הציון הסופי לתואר בנתיב הכללי-עריכה לשונית

קורסים	80%
בחינת גמר	20%

הנתיב המחקרי-עיוני

נתיב זה מיועד בעיקר לסטודנטים המעוניינים להמשיך בלימודיהם לתואר השלישי. הלימודים בנתיב המחקרי טעונים אישור של ועדת המוסמכים המחלקתית ומותנים בסיום התואר הראשון בממוצע של 90 לפחות ובהסכמה של אחד ממרצי המחלקה להנחות את הסטודנט בכתיבת עבודת הגמר בנושא מוסכם מראש.

כחלק מחובות השמיעה לתואר על הסטודנטים בנתיב המחקרי לכתוב שתי עבודות סמינר, ללמוד שפת מחקר מודרנית ברמת מתקדמים (ללא נק"ז בהתאם להמלצת המנחה) ולכתוב עבודת גמר. תיתכן דרישה לקורסים נוספים לפי המלצת המנחה. המנחה אף רשאי לפטור מהחובה ללמוד שפת מחקר מודרנית שנייה אם אין צורך מחקרי לכך.

שפה שמית קדומה - הסטודנטים חייבים בלימוד שפה שמית קדומה בהיקף 4 נק"ז (ברמת מתחילים/מתקדמים). שפה שנלמדה כשפת חובה ברמת מתחילים בתואר הראשון בלשון עברית (למשל ערבית) יכולה להילמד ברמת מתקדמים בלבד בתואר השני. שפה שלא נלמדה כשפת חובה בתואר הראשון במחלקה ללשון יכולה להילמד בתואר השני ברמת מתחילים או מתקדמים.

קורסים - אפשר ללמוד קורסים ברמת תואר שני בלבד ממחלקות אחרות עד שליש מסך הנקודות בתואר (3 קורסים). שיעורים אלו טעונים אישור של ועדת המוסמכים המחלקתית, אלא אם הם מופיעים במערכת השעות של המחלקה ללשון העברית. כל קורס ניתן לכל היותר אחת לשנתיים. הסטודנטים רשאים להשתתף באחת משתי הסדנאות הבסיסיות במגמת העריכה: "יסודות העריכה" או "נורמטיביות בלשון". **עבודות סמינר** – על הסטודנטים לכתוב שתי עבודות סמינר במהלך הלימודים, בקורסי מ"א של המחלקה. במקרים חריגים ניתן לכתוב את אחת העבודה בקורס ב"א במחלקה, באישור המנחה.

תכנית הלימודים בנתיב המחקרי-עיוני

שנה	מספר קורס	קורסים	נק"ז
א' ו-ב'		שפה שמית קדומה	4
א' ו-ב'		קורסי בחירה	24
א'	123-2-5121	סמינר מחלקתי (שנה ראשונה)- א'	1

1	סמינר מחלקתי (שנה ראשונה)- ב'	123-2-5131	
1	סמינר מחלקתי (שנה שניה)- א'	123-2-5481	ב'
1	סמינר מחלקתי (שנה שניה)- ב'	123-2-5491	
4	עבודת גמר (סמסטר א')	123-2-9991	ב'
4	עבודת גמר (סמסטר ב')	123-2-9992	
40 נק"ז	סה"כ לתואר		

הרכב הציון הסופי לתואר

50%	קורסים
50%	עבודת גמר

הנתיב המחקרי במגמה לעריכה לשונית

לימודים אלו יכשירו את הסטודנטים לעסוק במחקר לשוני (ראו לעיל בסעיף זה), בעריכת לשון ובייעוץ לשוני. התכנית מקנה מיומנויות עריכה הנוגעות לטקסטים עיוניים (מאמרים, עבודות גמר ועוד), עיתונאיים (חדשות, פרסומות ועוד) וספרותיים. נוסף לתנאי הקבלה המשותפים לכלל המועמדים לתואר השני, מועמדים המעוניינים ללמוד במגמת עריכה ואינם בוגרי תואר ראשון בלשון העברית עשויים להתבקש לעבור ריאיון אישי ומבדק. בשונה מיתר תלמידי התואר השני, תלמידי המגמה יכתבו רק עבודת סמינר אחת (באחד מהקורסים המוצעים לתואר השני, אך לא בסדנה) ובנוסף יידרשו לכתוב עבודת עריכה בהיקף גדול באחת הסדנאות המתקדמות. במקום שפה שמית אחרת רשאים תלמידי המגמה ללמוד קורס בעברית הקדומה. בתום השנה השנייה ללימודים, עם סיום חובות השמיעה לתואר, יחויבו כל תלמידי המגמה בבחינת גמר. יתר הדרישות הן כמפורט לעיל לגבי תואר שני.

קורסי החובה הקשורים ישירות לעבודת העריכה יהיו בהיקף 22 נק"ז ויכללו הן לימודים תיאורטיים, הן לימודים מעשיים. תיתכן דרישה לקורסים נוספים על-פי צורכי המחקר ובהתאם להמלצת המנחה.

תכנית הלימודים בנתיב המחקרי - מגמת עריכה לשונית

קורסי חובה:			
שנה	מספר הקורס	שם הקורס	נק"ז
א'	123-2-0069	העברית הנורמטיבית א'	2
	123-2-0079	העברית הנורמטיבית ב'	2
א'	123-2-0089	סדנה ביסודות העריכה א'	2
	123-2-0211	סדנה ביסודות העריכה א'	2
א'	123-2-5121	סמינר מחלקתי (שנה ראשונה) - א'	1

1	סמינר מחלקתי (שנה ראשונה) - ב'	123-2-5131	
2	סדנה בעריכת טקסטים בעיתונות	123-2-0130	ב'
2	סדנה בעריכת טקסטים עיוניים א'	123-2-0010	ב'
2	סדנה בעריכת טקסטים עיוניים ב'	123-2-1010	
2	סדנה בעריכת תרגום א'	123-2-0020	ב'
2	סדנה בעריכת תרגום ב'	123-2-0030	
1	סמינר מחלקתי (שנה שנייה) - א'	123-2-5481	ב'
1	סמינר מחלקתי (שנה שנייה) - ב'	123-2-5491	
22	סה"כ קורסי חובה		
10	*סה"כ קורסי בחירה		א' ו-ב'
4	עבודת גמר (סמסטר א')	123-2-9991	ב'
4	עבודת גמר (סמסטר ב')	123-2-9992	
0	בחירת גמר	-	ב'
נק"ז 40			סה"כ לתואר

1. לבוגרי תואר ראשון בלשון: אחד מקורסי הבחירה צריך להיות בעברית הקדימה או בשפה השמית (ערבית למתקדמים, ארמית למתקדמים, אכדית, פיניקית ועוד).

2. לסטודנטים שאינם בוגרי תואר ראשון בלשון אין קורסי בחירה והם יחויבו ללמוד את הקורסים האלה: עברית קדימה/ שפה שמית (4 נק"ז); טקסטים מן המקורות (4 נק"ז) - ניתן אחת לשנתיים; "סוגות ומשלבים" (2 נק"ז).

עבודת גמר - בעבודה יתבטא כושר הסטודנטים לכתוב עבודה מדעית עצמאית המושתתת על מקורות ראשוניים ומשניים. העבודה תשקף כושר ניתוח וסינתזה, בקיאות בחומר הלשוני, שליטה מקפת ומעמיקה בספרות המקצועית ויכולת ניסוח והתבטאות בהירה.

לפני תחילת הסמסטר הראשון או השני ללימודים יבחרו הסטודנטים חבר סגל מן המניין בדרגת מרצה ומעלה מהמחלקה שייאות להנחותם בכתיבת עבודת הגמר, וביחד הם יגבשו נושא לעבודה מראש עוד לפני תחילת הסמסטר הראשון. עד סיום השנה הראשונה ללימודים יגישו הסטודנטים הצעת מחקר לאישור. עד תום השנה השנייה ללימודים ישלימו הסטודנטים את חובות השמיעה לתואר ויגישו עבודת גמר לשיפוט. בהמלצת המנחה וועדת המוסמכים של המחלקה ובאישור הפקולטה ניתן להגיש את עבודת הגמר לשיפוט עד תום השנה השלישית ללימודים.

בחירת גמר - כל הסטודנטים במגמה לעריכה לשונית (בנתיב הכללי ובנתיב המחקרי) מחויבים בבחינת גמר. הבחינה תבחן את יכולתם של הסטודנטים לערוך באופן עצמאי מבעים וטקסטים. החומר לבחינה יכלול את תוכני הקורסים האלה: "סדנה ביסודות העריכה", "נורמטיביות בלשון", "סדנה בעריכת

טקסטים עיוניים ו"סדנה בעריכת טקסטים בעיתונות". רשאים לגשת לבחינת הגמר סטודנטים שסיימו את הקורסים הללו ואת כל חובות השמיעה בתואר.

הרכב הציון הסופי לתואר

50%	קורסים
35%	עבודת גמר
15%	בחינת גמר

לפרטים נוספים : שמחה ווריס 08-6472092, warim@bgu.ac.il

מומלץ לקרוא גם את תקנון הלימודים הכללי לתואר השני הנמצא באתר הפקולטה.

לימודים לתואר שלישי (Ph.D) בלשון העברית

• המסלול הרגיל לדוקטורט

מיועד לסטודנטים בעלי תואר "מוסמך" בלשון עברית באוניברסיטת בן-גוריון בנגב או במוסד אקדמי מוכר אחר בארץ (או בתנאים מסוימים בחו"ל) שלמדו בנתיב המחקרי (לרבות כתיבת תזה) ושהשיגו ציון של 90 ומעלה. על המועמד לבחור נושא בחקר הלשון העברית ולמצוא מנחה מבין בכירי המחלקה הקבועים שייאות להנחותו בכתיבת עבודת המחקר (דוקטורט).

• המסלול המשולב לדוקטורט

מיועד (בתנאים מסוימים) לסטודנטים שהשיגו ממוצע של 92 לפחות בקורסים בשנה הראשונה בלימודי התואר השני. סטודנטים אלו יכתבו – באישור המנחה וועדת ההוראה המחלקתית לתואר שני – את הפרק הראשון לדוקטורט (לאחר השלמת חובות השמיעה בלימודי התואר השני). במבחן לקבלת תכנית המחקר הסופית לדוקטורט ידונו חברי אותה ועדה גם בפרק הזה וייתנו לו ציון נפרד. ציון זה ייחשב במקום ציון לעבודת התזה לתואר השני. לאחר מתן ציון זה ואישור תכנית עבודת המחקר לדוקטורט התלמיד יקבל הן את התואר השני הן את המעמד "מן המניין" בלימודי התואר השלישי.

• המסלול הישיר לדוקטורט

מיועד לסטודנטים בעלי תואר ראשון ("בוגר") שסיימו את לימודיהם בציון 94 לפחות. לאחר השלמת חובות השמיעה (32 נק"ז לפי דרישות המסלול המחקרי) ימשיכו תלמידי המסלול הישיר במילוי החובות לתואר השלישי ויסיימו את חובותיהם בהגשת עבודת מחקר.

לסטודנטים הלומדים במסלול המשולב לדוקטורט או במסלול הישיר לדוקטורט יוענק התואר השני אחרי שהועדה בלימודי התואר השלישי תאשר סופית את תכנית המחקר שלהם לדוקטורט בתום בחינת המועמדות. המחלקה ממליצה על לימודים בשני המסלולים המיוחדים האלה ותעודד במיוחד את התלמידים המצטרפים אליהם.